

13. Pobyt dítěte mimo zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy

V souladu s § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je ředitel zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy **oprávněn** v zájmu úspěšné výchovy dětí **povolit** dítěti **za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem** pobyt mimo zařízení.

Podmínky pobytu dítěte mimo zařízení upravuje § 30 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 359/1999 Sb. používá termín „ústavní zařízení“, kterým se rozumí školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy, ústavy sociální péče a zvláštních dětská zdravotnická zařízení a obdobné ústavy (zařízení), umožňují-li zvláštní právní předpisy, aby byly zřízeny právníky nebo fyzickými osobami.

Dne 14. dubna 2006 byl ve Sbírce zákonů publikován **zákon č. 134/2006 Sb.**, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon **s účinností od 1. června 2006** mimo jiné mění i výše citovaný § 30 zákona č. 359/1999 Sb., a tím **nově upravuje podmínky pobytu dítěte mimo ústavní zařízení**. O nejdůležitějších změnách oproti dosavadní právní úpravě informuje toto stanovisko.

Ředitel ústavního zařízení může **po předchozím písemném souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností** povolit pobyt u rodičů, případně jiných fyzických osob dítěti umístěnému v ústavním zařízení na základě předběžného opatření nebo rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy anebo dítěti, kterému byla na základě rozhodnutí soudu uložena ochranná výchova.

První pobyt dítěte mimo ústavní zařízení lze stanovit **nejdéle v rozsahu 14 kalendářních dnů**. Na základě poznatků získaných z prvního pobytu lze další pobyt stanovit **na delší dobu**, případně lze první pobyt **prodloužit** na základě písemného souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Výjimkou jsou děti, jimž byla na základě rozhodnutí soudu uložena ochranná výchova - těmto dětem **nelze** první pobyt mimo ústavní zařízení prodloužit.

Podstatnými náležitostmi, které musí písemný souhlas obecního úřadu obce s rozšířenou působností obsahovat, jsou:

- určení osob, u nichž bude dítě pobývat,
- délka pobytu dítěte mimo ústav, na kterou se souhlas vydává,
- místo pobytu dítěte.

Z důvodu ochrany dítěte byly upřesněny skutečnosti, které budou posuzovány **před vydáním** souhlasu obecního úřadu obce s rozšířenou působností s pobytem dítěte mimo ústavní zařízení. Vždy je nutno přihlédnout zejména k rodinnému a sociálnímu prostředí, v němž bude dítě pobývat. Pokud bude dítě pobývat u jiných fyzických osob než u svých nejbližších příbuzných (rodičů, prarodičů nebo sourozenců), je nutno posoudit **bezúhonnost** těchto jiných fyzických osob (včetně manžela, druha, dítěte a jiných osob tvořících s žadatelem společnou domácnost) podle § 27 odst. 1 písm. e) zákona č. 359/1999 Sb., ve znění zákona č. 134/2006 Sb. Za bezúhonného se pro tyto účely **nepovažuje** ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte, nebo pro jiný trestný čin, jehož spáchání může mít vliv na

způsobilost žadatele k řádné výchově dítěte. Výslovně bylo upraveno **oprávnění obecního úřadu obce s rozšířenou působností požadovat po jiných osobách než rodičích dítěte předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů** (toto oprávnění se tedy vztahuje na obecní úřad obce s rozšířenou působností, nikoliv na ředitele příslušného ústavního zařízení).

Kromě bezúhonnosti, jejíž posouzení je povinné, **může** obecní úřad obce s rozšířenou působností požádat krajský úřad o **odborné posouzení** jiné fyzické osoby než rodiče, u níž má dítě pobývat. Krajský úřad je povinen takové odborné posouzení provést. Při odborném posuzování se postupuje přiměřeně podle § 27 zákona č. 359/1999 Sb., ve znění zákona č. 134/2006 Sb. Měla by být v míře přiměřené danému účelu zohledněna tatáž hlediska, která se posuzují u žadatelů o zprostředkování náhradní rodinné péče, tj. včetně psychického stavu a zdravotního stavu osob, u kterých má dítě dočasně pobývat, nejde-li o pobyt dítěte u rodičů, prarodičů nebo sourozenců.

Při udělování souhlasu s pobytem dítěte u rodičů je třeba brát zřetel především na postup sociální terapie a na to, jakého pokroku se podařilo dosáhnout z hlediska odstranění důvodů nařízení ústavní výchovy nebo ochranné výchovy dítěte.

I nadále platí povinnost vyžádat si předchozí písemný souhlas rodičů dítěte nebo jiných zákonných zástupců (pokud získání tohoto souhlasu nebrání vážná překážka), bylo-li dítě umístěno v ústavním zařízení na základě žádosti rodičů nebo jiných zákonných zástupců a pobyt se má uskutečnit u jiných fyzických osob (viz § 30 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., ve znění zákona č. 134/2006 Sb.). Nezměněna zůstává i nutnost získat vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností příslušného podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, je-li místo trvalého pobytu dítěte odlišné od místa trvalého pobytu rodičů nebo jiných fyzických osob (§ 30 odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb., ve znění zákona č. 134/2006 Sb.).

Ředitel zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy může o povolení pobytu dítěte mimo zařízení rozhodnout **sám z moci úřední nebo (častěji) na základě žádosti**. O zamítnutí žádosti o povolení pobytu rozhoduje ředitel zařízení ve správním řízení (viz § 24 odst. 3 písm. e) ve spojení s § 36 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.), přičemž podané odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek. Písemný souhlas obecního úřadu obce s rozšířenou působností s pobytem dítěte mimo zařízení má povahu **podmiňujícího závazného stanoviska** ve smyslu § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Pokud obecní úřad obce s rozšířenou působností vydá zamítavé stanovisko, ředitel zařízení bez dalšího žádost o povolení pobytu správním rozhodnutím **zamítne** (§ 149 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb.).

Jestliže se dítě řádně nechová nebo péče o něj není dostatečně zabezpečena nebo došlo ke změně důvodů, pro něž byl pobyt mimo zařízení povolen, je ředitel zařízení oprávněn pobyt **zrušit** (opět ve správním řízení – viz § 24 odst. 3 písm. f) ve spojení s § 36 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.). Případné odvolání proti tomuto rozhodnutí opět nemá odkladný účinek.